

Akit csak írásai tartottak meg az emlékezetben...

1893. június 3-án Keill Károly volt '48-as honvéd hadnagy precíz, jól olvasható összeállítást készített „Az 1848-49iki Magyar gránátos zászlóalj tisztjeinek névsora, melyekkel szolgáltam s nevei még emlékezetemben van” címmel.¹

- „1. Veissl János², Obester, zászlóalj parancsnok
2. Tichy János³ főhadnagy, adjutánsa
3. Rajcsányi⁴ ? kapitány

¹ Lelőhelye: Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum (a továbbiakban: HM HIM) Hadtörténeti Múzeum Kéziratok Emlékanyag-gyűjtemény 71.591.1/KE ltsz.

² Weissl von Ehrentreu, Johann: (1797–1877): a bécsi nemesi nevelőintézetben, a Theresianumban tanult. 1816-tól zászlós, folyamatosan szolgált, 1839-től főszázados a 32. Estei Ferdinánd gyalogezredben, ezrede gránátos osztályának parancsnoka a Cordier-gránátoszászlóaljban Budán. 1848. szeptember végén alakulatát a magyar kormány parancsára a pákozdi táborba vezette, és részt vett a Jellačić elleni harcban. Október 27-től honvéd őrnagy, a róla nevezett Weissl-gránátoszászlóalj parancsnoka a feldunai seregben. (A zászlóalj a feldunai VII. hadtest, majd a feldunai hadsereg törzsének védelmét ellátó alakulat volt.) 1849. január 1-jétől alezredes és dandárnok a VII. hadtestben. Március végétől az említett hadtest tartalék hadosztályának, „a főhadiszállás hadoszlopának” a parancsnoka a világos-szőlősi fegyverletételig. Aradon tizenhat év várfogságra ítélték (1850. január 19., illetve február 15.), 1856. április 3-án kapott kegyelmet (Aradról szabadult). 1867-ben Kurticson (Kürtös, románul Curtici) élt, az Arad megyei Honvédegyet tagja volt. Temesvárot hunyt el. Bona Gábor: *Tábornokok és törzstisztek az 1848/49. évi szabadságharcban*. 4. bőv. kiad. 1-2. köt. Miskolc, 2015. II. 591.; *Névjegyzéke az aradi várban fogva volt honvédtiszteknek*. In: Vahot Imre (szerk.): *Honvédek könyve. Történelmi adat-tár az 1848-ki és 1849-ki magyar hadjáratból* 2. Pest, 1861.153.; Csutak Kálmán: *Aradi fogságom alatt írt adatok az 1848/9. évi szabadságharc különösen az Erdély havasai ellen vezetett hadjáratról*. Pest, 1868. 204.

³ Tichy János (Nyitraivánka, 1807 – ?, 1867 után): 1826-tól közcivész, 1829-től tizedes, 1834-től őrmester a 32. Estei Ferdinánd gyalogezred gránátos osztályánál, a Cordier-gránátoszászlóaljban Budán. Alakulatával, az akkor már új parancsnoka nevét viselő Weissl-gránátoszászlóaljjal az 1848. szeptember 29-i pákozdi csata előtt bevonul a Jellačić ellen felállított sereghez. Október 19-től hadnagy, 1849. január 12-től főhadnagy ugyanott, a feldunai, illetve VII. hadtestben, egészen a világos-szőlősi fegyverletételig. 1849. október 30-án besorozták a 3. gyalogezredhez. 1864-ban a 32. gyalogezred törzsfoglár őrmestereként vonult nyugalomba. 1867-ban jegyző Nyitraivánkán, a Pozsony megyei Honvédegyet tagja. Bona Gábor: *Hadnagyok és főhadnagyok az 1848/49. évi szabadságharcban*. 1-3. köt. Budapest, 1998–1999. III. 343.

⁴ rajcsányi Rajcsányi Imre: (Baja, 1814. január 12 – ?): 1830-tól hadfi, 1844-től alhadnagy, 1848. június 8-tól hadnagy a 32. Estei Ferdinánd gyalogezred gránátos osztályánál Budán. Szeptember végén alakulatával, a Weissl-gránátos-zászlóaljjal Jellačić ellen vezényelték. Október 19-től főhadnagy zászlóaljánál a honvédseregben. 1848. december 1-jén százados lett. A szabadságharcot a feldunai sereg, illetve (VII.) hadtest kötelékében küzdötte végig, a világos-szőlősi fegyverletételig. Aradon tíz év várfogságra ítélték (1850. január 19., illetve február 25.). Aradon raboskodott. 1852-ben kegyelmet kapott, Baján telepedett le. Portréját az Aradi Ereklyemúzeum őrzi (MR 1665.). Bona Gábor: *Kossuth Lajos kapitányai*. Budapest, 1988. 491-492.; *Névjegyzéke az aradi várban fogva volt honvédtiszteknek*, 150.; Csutak: *Aradi fogságom*, 198.

4. Veres⁵ ? kapitány
5. Izeseckoul⁶ ? kapitány
6. Baumgärten⁷ ? főhadnagy
7. Zsitkovszky főhadnagy az élelmezésnél⁸
8. Borsiczky⁹ ? főhadnagy az élelmezésnél

-
- ⁵ farádi Veres István (Kutasó, Nógrád m. 1813. október 21. – Kutasó, 1858. március 28.): jogakadémiát végzett. 1832-től hadfi, 1842-től alhadnagy, 1845-től hadnagy a 32. Estei Ferdinánd gyalogezred gránátos osztályánál, Budán, a parancsnokáról nevezett Cordier-gránátoszászlóaljban. 1848. szeptember 21-én cs. kir. főhadnagy lett, alakulatával ugyanekkor csatlakozott a Jellačić elleni sereghez. Október 19-től honvéd százados ezrede pesti főhadfogadó állomásánál. December 1-jétől az 52./III. gyalogezredhez, illetve az említett gránátos zászlóaljhoz helyezték át. Az akkor már Weissl őrnagy nevét viselő gránátos zászlóaljhoz vonult be, és a feldunai sereg, illetve (VII.) hadtest kötelékében küzdötte végig a világos-szőlősi fegyverletételig a szabadságharcot. Aradon előbb tizenöt év (1850. január 19.), majd tíz év várfogságra (február 25.) ítélték. Aradon raboskodott, 1852. június 16-án kegyelmet kapott. Később birtokán gazdálkodott. Portréját az Aradi Ereklyemúzeum őrzi (MR 1647.). Bona: *Hadnagyok*, II. 521.
- ⁶ Iseczeskul (Iscezeskul, Zseczeskul), Ioan (Csernovic, Bukovina, 1819. szeptember 6. – ?, 1890 után): 1839-től hadfi a 3. tüzérezredben, (bombáskari iskolát végez, 1846-től alhadnagy a 39. Dom Miguel gyalogezredben. 1848 nyarán részt vett a szerb felkelők elleni harcokban, augusztus 29-től hadnagy. Októberben ezredével csatlakozott a honvédsereghez. November 26-tól főhadnagy ezrede 1. zászlóaljánál a Délvidéken. December 11-én áthelyezték a gránátos zászlóaljhoz a feldunai hadtestbe, 1849. január 18-tól százados ugyanott. Világos-Szőlősnél tették le a fegyvert. Aradon előbb halálra (1850. február 28.), majd tizenhat év várfogságra (március 14.) ítélték, csak 1856-ban kapott kegyelmet. Később telekkönyvi hivatalnok lett Aradon. 1869-ban századosként reaktiválták a magyar királyi honvédséghez, 1878-ban nyugalomba vonult. Az Arad megyei Honvédegylet tagja volt (1867 és 1890). Bona Gábor: *Századosok az 1848/49. évi szabadságharcban*. 1-2. köt. Budapest, 2008. I. 487.; Csutak: *Aradi fogságom*, 192.; Budapesti Közlöny, 12. évf. 301. sz. 1878. december 29. 9495. Portréját az Aradi Ereklyemúzeum őrzi (MR 1615.).
- ⁷ Baumgarten Antal (Gács, Nógrád m., 1818. január 27. – Budapest, 1904. október 20.): gimnáziumot végzett, 1832-től dobos, 1836-tól tizedes az 5. tüzérezredben. 1848. augusztus 16-tól tüzérségi szertárnok (örmester) Budán. Október 21-től honvéd tüzér hadnagy a feldunai seregnél. November 29-től főhadnagy a Weissl-gránátoszászlóaljban, ugyanekkor a tüzérségnél is főhadnaggyá léptetik elő. Egy 1849. február 21-i és június 2-i kimutatás szerint az említett gránátos zászlóalj főhadnagya Győrben, a VII. hadtestnél. 1849. szeptember 30-án besorozták a 9. gyalogezredhez. 1854-ben örömesterként leszerelték, számvevősegi hivatalnok lett Budán. A kiegyezés után számtiszt volt a kereskedelemügyi minisztériumban. 1867-ben és 1890-ben a Pest városi Honvédegylet tagja. Nyugalmasított számtisztként hunyt el. Bona: *Hadnagyok*, I. 115–116.
- ⁸ Zsitkovszky Ferenc (Nagyszeben, 1827. október 15. – Kassa, 1889. november 9.): 1848. június 17-től gyakornok az eszéki cs. kir. katonai élelmezési hivatalnál. Októberben az eszéki várórséggel csatlakozik a honvédsereghez. December 21-től élelmezési hivatalnok a komáromi várórségnél. 1849. április 25-től élelmezési főhadnagy a feldunai hadseregben. Világosnál teszi le a fegyvert. 1850. március 16-tól ismét cs. kir. katonai élelmezési hivatalnok Budán, majd 1866-ig Komáromban. Nyugalmasított élelmezési századosként hunyt el. Bona: *Hadnagyok*, III. 530.
- ⁹ borsiczki és drietomai Borcsitzky László: (Bobrovník / Trenčénpüspöki, 1821. – ?): 1841-től önkéntes, 1844-től hadfi a 2. Sándor gyalogezredben. Nőtlen. Ezredével 1848 nyarán részt vett a szerb felkelők elleni harcokban. Október 28-tól cs. kir. alhadnagy, ezrede 1. zászlóaljával ugyanekkor besorozta a honvédseregbe. December 1-jétől hadnagy, 1849. januártól főhadnagy ezrede gránátos osztályánál, illetve a Weissl-gránátoszászlóaljban, a feldunai (VII.) hadtestnél a világos-szőlősi fegyverletételig. Aradon tizenöt, illetve tíz év várfogságra ítélik (1850. március 5.). 1852-ben kegyelmet kap. 1854-től szülőhelyén és Klucsón gazdálkodik, Bona: *Hadnagyok*, I. 204.; A Trenčén megyei Természettudományi Egylet évkönyve, 8. köt. (1885) 6.

9. a zászlóalj orvosa¹⁰ főhadnagy, nevét elfelejtettem.

Őrmesterek

Willem ?

Kovacsics ? és én, Világos előtt hadnagyká kinevezettünk.

Káplárok

Schlösser ? eleset Kapolnánál

Zajác ? eleset Kapolnánál

Buntzengruber ?

Ezek mindnyájan kivéve én 48 előtt osztrák szolgálatban voltak, de Budaról átléptek a magyar hadseregbe legénységgel együtt.

Ez az egész magyar gránátos zászlóalj, számszerint 500 fő, hűségesen és vitézül harcolt egész a Világosi Capitulációig.

Kelt 1893. Június hó 3án”

A szerző életéről, pályafutásáról jóformán semmiféle adat nem áll rendelkezésünkre. Bona Gábor névtárában nem szerepel. Mikár Zsigmond 1869-es művében csupán egy Keil [!] Ferenc Ung megyei főhadnagyt találtunk;¹¹ részletesebb, 1891-ben megjelent második névkönyve a Budapesti Honvédegylet közhonvédei közt említ csupán egy Keil Károlyt és egy Keil Nándor nevű tagot.¹² Nem szerepelt más honvédeösszeírásokban sem.

Már-már nyomát vesztettük, amikor apró adatra bukkantunk: 1857-ben Papp Mihály, Ó-Liszka mezőváros főbírája a település nevében nyilvános köszönetet mondott az augusztus 17-én kitört nagy tűzvész¹³ alkalmával a cs. kir. privileg. Riunione Adriatica di Sicurtia Triesti tűzvész ellenbiztosító társulatnak, amely a károsultak közül „a biztosítottakat legelsőbben és legbecsületesebben ki-ki megelégedésére kielégítette” – helyben Keill Károly ügynökként képviselte a társulatot.¹⁴

Ígéretes azonosítónak bizonyult a haláláról családja által megjelentetett gyászír is, amelyben egyértelműen jelzik: „48–49-es honvédhadnagy” volt a megboldogult és „hara-kóczy” előnévvel¹⁵ mint volt m. kir. postamester hunyt el 1904. január 18-án Olaszliszván, a

¹⁰ Talán Redl Albert János (Pozsony, 1819. szept. 12. –Szolnok, 1899. ápr. 22.): orvosi tanulmányokat folytatott. 1845-től önkéntes, 1848. április 9-től tizedes, július 20-tól őrmester a 2. Sándor gyalogezred gránátos osztályánál Budán. Szeptembertől a Weiszl-gránátoszászlóalj kötelékében Jellačić ellen harcolt. Október 19-től hadnagy lett a honvédsereghez csatlakozott alakulatánál a feldunai seregben. 1849. januártól főhadnagy ezrede 1. zászlóaljánál az erdélyi hadszíntéren. (Állítása szerint január 4-én Bem tábornok századosá léptette elő.) Február 6-án Marosborgónál fogságba esett. 1849. április 4-én besorozták a császári hadseregben újjáalakuló ezredéhez. 1853-ben őrmesterként elbocsátották. 1867-ben állami számvevő tiszt, a Buda városi Honvédegylet tagja. Valószínűleg azonos a Rédl Jánossal, aki 81. életévében hunyt el. Bona: *Hadnagykok*, III. 24.

¹¹ Mikár Zsigmond: *Honvéd schematicus vagy is az 1848/9-ki honvédseregből 1868-ban még életben volt főtiszteknek névkönyve*. Pest, 1869. 143. Virányi Vilmos az 1848-as Közlöny alapján Keil Ferencet hadnagynak tartja. Virányi (Virnau) Vilmos: *Honvédtiszti koszorú az 1848/ évből*. Pest, 1867. 97..

¹² Mikár Zsigmond (szerk.): *Honvéd-névkönyv. Az 1848/49-diki honvédseregnek 1890-ben még életben volt tagjairól*. Budapest, 1891. 86.

¹³ Az 1857-es tűzvész majdnem végzetes károkat okozott a templomban, de felekezetre való tekintet nélküli összefogással a város lakói eloltották a tüzet. Kovács József: *Olaszliszka*. Olaszliszka-Sáros-patak, 1998. 77.

¹⁴ *Kassa-Eperjesi Értesítő – Kaschau-Eperiescher Kundschaftsblatt*, 20. évf. 7. sz. 1858. január 23. 4.

¹⁵ Harakóc (ma: Harakovce, németül Harachsdorf) község Szlovákiában, eperjesi kerület, lőcsei járás. A Kaill [!] család tagjaként András, János, Jakab az 1754/55. évi országos. nemesi összeírásokról

tokaj-hegyaljai borvidéken hetvenöt éves korában.¹⁶ Az olaszliszkai református anyakönyv bejegyzése alapján sikerült egyértelművé tenni a tényt, hogy csakugyan az általunk keresett személyről van szó: a végelgyengülésben jobb létre szenderült öregúrról nem postamesteri, hanem „nyugalmazott 48as honvéd hadnagy” mivoltát jegyezték fel, s azt, hogy január 20-án Abaházy József lelkész mondott koporsója felett beszédet.¹⁷ Ha figyelembe vesszük az előnévét, akkor családja a Branyiszkói-hegység nyugati lejtőjéről, Szepesváraljától hét kilométerre fekvő településhez kötődött valami módon.¹⁸ Rokona lehetett ugyanakkor Kaill [!] Antal Szepes megyei főjegyző is, aki Harakócon lakott.¹⁹

A fentiekből kiindulva sikerült nagy vonalakban felvázolni Keill Károly életpályáját. 1828–1830 közt született Szepesremetén.²⁰ Szabadságharc alatti ténykedéséről az általa leírtak tájékoztatnak, 1849–1850. esztendei sorsáról viszont jelenleg nem tudunk semmit. Nem ismeretes az sem, hogyan vetődött el Olaszliszkára, ahol 1851. július 16-án huszonkét éves ágostai evangélikus vallású postakezelőként a „hirdetéstőli engedmény mellett mindkét részről” nőül vette a megözvegyült, huszonhét éves római katolikus Gógh Annát.²¹ A feleséggel együtt egy mostohafiút is kapott, ám rövidesen, 1853. október 5-én megszületett Gizella Éva Anna Mária nevű közös lányuk is – Keill valószínűleg reverzálist adott, mert összes

Szepes megyében igazolta a nemességét. Kempelen Béla: *Magyar nemes családok*. 5. köt. Budapest, 1913. 308.

¹⁶ Napihírek (Gyászrovat) Magyarország, 1904. január 26. 11. évf. 22. sz. 11.; Halálózás Vasárnapi Újság 1904. január 31. 51. évf. 5. sz. 78.; Halálózások Zemplén, 1904. január 23. 34. évf. 9. sz. 3., Napihírek (Gyászrovat / Nagy idők tanui) Budapesti Hírlap 1904. január 26. 24. évf. 26. sz. 8.

¹⁷ Református egyházi anyakönyv Olaszliszka IV. kötet. Vegyes. Keresztelési 1853-1882, Házassági 1853-1895. IX. 30., Halotti 1853-1895. IX. 30. 111-112. oldal. Az adatokért Megyeri Sándor olaszliszkai művelődésszervező – helytörténésznek és Egeresi Gábor református lelkésznek tartozom hálás köszönettel.

¹⁸ *Adatok Platthy István volt honvéd-őrnagy naplójából* (In: Vahot: Honvédek könyve, 102–103.) érdekes adaléka a branyiszkói csatához: „A branyiszkói heglánczolatall szemben fekszik Harakócz helység egyenes heglánczczal. Erre állítá fel Guyon ágyutelepeit. Ez időközben ugyancsak Szepeségből Cornidosz nevű guerrilla-főnök érkezett a korcsmába és fölkeréte Guyont, hogy adna neki egy zászlóalj gyalogságot rendelkezésére, melylyel az ismert hegyekben az ellent egészen megkerülné, ígérvén, hogy ezen működés által a győzelemnek biztosan nézhetünk elé. Guyon azt felelte, hogy ő nem ismeri, de ha seregéből ismerné valaki, hozza elő s majd akkor bővebben értekezik vele. Ki sem ismerte őt, maga Mikovinyi őrnagyunk sem, ki pedig azon vidékbeli volt. Azonban *Kaill nevű, harakóczi magyar érzelmű közbirtokos* Guyonhoz jött s mondá: „Ezredes ur, én ezen urat ismerem, ő mérnök volt, s még a branyiszkói hegyeket is ő mérte föl...” (Kiemelés tőlem. Sz. E.)

¹⁹ Hivatalos Értesítő (Gondnokság alá helyezés) Budapesti Közlöny, 5. évf. 57. sz. 1871. március 10. 1264.

²⁰ Szepesremete (ma: Mníšek nad Hnilcom, kassai kerület, Szlovákia) Gölnicbányától tizenöt kilométerre délnyugatra, a Gölnic partján található. Keill Károly születési adata a Magyar Nemzeti Levéltár Sátoraljaújhegyi Fióklevéltára polgári halotti anyakönyvi bejegyzésében maradt fenn; a segítséget Oláh Tamás osztályvezető, főlevéltárosnak köszönöm.

²¹ <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939J-FC9F-WS?cc=4133831> – 1848. január 31-én az ágostai vallású, harminckét éves ifj. Lakatos János nemesi tisztviselő Ó-Liszkan feleségül vette a római katolikus huszonegy éves Gógh Annát, magukat Szentmihályi, Szabolcs megyei lakosnak vallva „Hubner István helybeni plébános előtt”. Tanúik: Tisztelendő Demjánovics János és Nábrády József. Ebből a házasságból 1850. május 20-án született József fiuk <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939K-R9Y8-K> Keresztszülők: Rudolf József úr és „Thomán Johanna, a néhai Rudolf József özvegye” [!]. Mindez a liszkai „Ref. ekléziában” történt. (letöltés: 2022. október 6.)

gyermeküket katolikusnak anyakönyvezték, és őt magát is annak tartották.²² 1858. november 4-én látta meg a napvilágot Károly fiuk,²³ 1860. január 24-én Ilona Magdaléna lányuk, ekkor Liszka 168. számú házában éltek.²⁴ 1861-ben Keill Károly neve ismét feltűnt a sajtóhírekben: ekkor már olaszliszkai m. kir. postamesterként adakozott a Magyar Akadémia javára.²⁵ Ugyanezen évben, április 28-án a házaspárnak világra jött Júlia Kornélia nevű lánya is; ekkor Liszka 119-es házában laktak.²⁶ 1864. június 26-án született meg Mária lányuk, ekkor az 5-ös házában éltek.²⁷ Hogy az öt gyermek – egy fiú és négy lány – közül ki érte meg a felnőttkort, nem tudjuk. A család lakhelyváltásai híven tükrözték anyagi gyarapodásukat. 1878-ban mégis nagy pénzügyi csapás érte őket: a tolcsvai takarékpénztár 1415 forint tőke és járulékaik ügyében végrehajtást indított ellenük: „...összesen 8275 fitra becsült ház, szántó-föld, rét és kertből álló ingatlanok az 1878. évi április hó 25. napján d. e. 9 órakor mint első és 1878. évi május hó 28. napján d. e. 9 órakor mint második határidőben Ó-Liszka községházánál megtartandó nyilvános árverésen eladatni fognak.”²⁸ A tokaji kir. járásbírósa árverési hirdetményében felsorolt helyrajzi számokból kitérünk, hogy Kail [!] Károlyék házasságuként – a feleség egymagában is – tehetősek voltak. Az ingatlanok dobra verése – közel ötven évesen szembesültek egzisztenciális gondokkal – nyilván megrendítette őket és a családot, nemcsak anyagilag, hanem társadalmilag is, ami nagy baj lehetett, mert szemmel láthatólag a településen belül és azon túl is az úri középosztályhoz tartoztak, és mindaddig feltehetőleg töretlen megbecsülésnek örvendtek. A filoxéra elleni védekezés során Keill Károly még egyszer, 1889-ben említésre kerül a sajtóhírekben: „irtószer” összetételét, illetve eljárás módszerét ó-lisztkai lakosként adta közre, bár a szőlőtétű ellen az ő találmánya sem bizonyult hasznosnak.²⁹ Mint postamester nem törekedett arra, hogy neve fennmaradjon: mintegy hatvanévesen, talán már nyugdíjazva, a millennium alkalmából kiadott kötetbe sem életrajzot, sem fényképet nem küldött magáról.³⁰

²² <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-DXLB-4?cc=1743180> (Katolikus születési anyakönyv), amely szerint az apa is római katolikus és „Posta Magister”. A gyermeket nemes Jekelfalussy Terézia és Gogh Sándor tartották keresztvív alá. (letöltés: 2022. okt. 6.)

²³ <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-DXLB-D?cc=1743180> (Katolikus születési anyakönyv), ekkor Liszka 108. sz. házában éltek. (letöltés: 2022. okt. 6.)

²⁴ <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-DXLF-1?cc=1743180> (Katolikus születési anyakönyv) A keresztszüllők: Radvánszky István és Radomszky Mária. (letöltés: 2022. okt. 6.)

²⁵ A magyar Akadémia palotája. (Újabb kimutatás) Vasárnapi Ujság, 1861. január 6. 8. évf. 10. sz. 23. (a VU újjévi melléklete). Érdekes, hogy a feleség Gógh Anna néven Gógh Antal sárospataki uradalmi igazgató gyűjtése révén maga is tíz forinttal adakozott a nemes célra. A Magyar Akadémia javára tett adakozások s alapítványok részletes jegyzéke (nyilvános nyugtatványul). Pesti Napló, 11. évf. 3139. sz. 1860. július 28. (melléklet)

²⁶ <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-DXLB-Z?cc=1743180> A keresztszüllők Radvánszky István és Radomszky Mária. (letöltés: 2022. okt. 6.)

²⁷ <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-DXLB-J?cc=1743180&personUrl=%2Fark%3A%2F61903%2F1%3A1%3A23MB-N3Q> (Katolikus születési anyakönyv) A keresztszüllők: Brázay Gábor és Radomszky Mária. (letöltés: 2022. okt. 6.)

²⁸ A »Budapesti Közlöny« Hivatalos Értesítője. (Árverés) Budapesti Közlöny, 12. évf. 82., 83., 84. sz. 1878. április 9. 2596, 10. 2624. 11. 2660.

²⁹ *Jelentés a filloxera-ügy állásáról az 1889. évben.* Budapest, 1891. 61.

³⁰ Az 1896-os millenniumi kiállításra a Magyar Királyi Posta és Távírda több hónapig tartó országos gyűjtéssel készült. A lelkes munkából nemcsak az állami alkalmazottak, hanem a postával szerződésben álló személyzet is kivette a részét. Maradandó emléke született ennek a Posta Közlöny – az első magyar nyelvű postai szaklap – ötleteként és gondozásában megjelent könyv formájában, mely a Magyar Királyság területén élő és dolgozó azon postamesternek rövid önéletrajzát és fényképét

Olaszliszván, ahol ezek szerint Keill Károly évtizedeket töltött el, nem őrizte meg emlékét a közösség, sírját valószínűleg szintén felemészttette az idő. A személyes életút töredékei nehezen összeilleszthetők; a szabadságharcra vonatkozó ezen dokumentumai kivételével – úgy látszik – semmi módon nem igyekezett környezetében egykori honvéd-szerepét kidomborítani. Ha családja rövid gyász híradásában nem szerepelne az egyértelműsítő '48-as vonatkozás, még azt sem állíthatnánk biztosan, hogy a postamester valaha harcolt a szabadságharcban.

Hogy miért is készítette a gyűjteményünkben fennmaradt összeállítást, nem tudjuk. Tekinthetnénk valamiféle honvéd-segély kérelem előfeltételének, de egyrészt fizetett állása volt a magyar királyi postánál, másfelől nem volt egyedülálló sem: 1904-ben, amikor – bár megözvegyülve – meghalt, családja kötelességtudóan közzétette elhunytának hírét három sajtóorgánumban is. Nyugdíj felé közeledve vagy azt elérve jutott volna arra a nézetre, hogy mégis tagja kíván lenni valamelyik honvédegyeletnek? Végül is nem tette meg ezt a lépést, vagy nem látjuk ennek nyomát: noha az adatközlés és az adatok helytállósága, amely a fenti iratból kitűnik, bőségesen lehetővé tette, igazolta volna a tagfelvételt.

A fenti iraton kívül Keill Károly egy apró, 120×70 mm-es jegyzetfüzet – noteszlap hiányosan fennmaradt, savas lapjaira jegyezte fel változó minőségű tintával, végül ceruzával szabadságharcos élményeit – címszavakban. A jegyzetek utolsó, ceruzával írt része sajnos olvashatatlanra kopott az idők folyamán. Német nyelvű, rövidítésekkel teletűzdelt beszámolóját – a rövidítéseket dőlt betűvel feloldva – az alábbiakban adjuk közre,³¹ a szöveg magyar fordításával együtt. Az eredeti szöveg egy-egy oldala képez a táblázaton belül egy cellányi szövegmezőt, a mellé kerülő cella a magyar fordítást tartalmazza.³²

Keill szabadságharcos feljegyzései és a fent idézett irat egyidőben, 1970-ben egy nyíregyházi katonatiszt-gyűjtő révén került a Hadtörténeti Múzeum birtokába – ennél tovább időben visszahaladva azonban nem lehet követni a dokumentumok útját. A két irat valószínűleg Keill Károly leszármazottai birtokában maradt fenn, közbülső hollétüket egyelőre homály fedi.

<p>Diese Brieftasche gehört den Verpflegs Gehülften Namens Karl Keill, bei der Brigade v. Weissel Grenadier Battalions. Der redliche Finder wird höflichst ersucht diese <i>Brief. Tasche.</i> den Eigenthümer zu übergeben im Hause der Herrn Julius Sendwitz Eperies d 14ten Febr. 1849. Karl Keill</p>	<p>Ez a levéltárca a Weissel dandár gránátos zászlóaljában Keill Károly élelmezésügyi segéd tulajdona. A becsületes megtaláló a legudvariasabban kéri eme levéltárcát a tulajdonosnak átadni Julius Sendwitz házában, Eperjesen. 1849. február 14-én. Karl Keill.</p>
<p>/:Verem:/ 15 Todte Soldaten gefunden wurden, welche durch die dortigen Bauern vergiftet wurden.</p>	<p>/:Verem:/ 15 halott katona találtatott, akiket az ottani parasztok mérgezték meg.</p>

tartalmazza, akik a felhívásra ezeket megküldték: Böszörményi Kálmán (szerk.): *A magyar királyi postamesterek és kiadók milleniumi emlékalbuma*. Budapest, 1896. A kötet díszpéldánya a Postamúzeum Könyvtárában érhető el.

³¹ A szöveg értelmezésében, a rövidítések feloldásában kollégáim, Forgács Márton gyűjteménykezelő (Hadtörténeti Múzeum) és Kemény Krisztián (Hadtörténelmi Levéltár) főtanácsos, levéltáros voltak segítségemre, amit ezúton is köszönök.

³² Leőhelye: HM HIM Hadtörténeti Múzeum Kéziratok Emlékanyag-gyűjtemény 71.590.1/KE ltsz.

Vom Magyarfalu³³ um 12 Uhr bei Nacht, nach Füzes Gyarmat, von Füzes. Gyarmat. nach Zsemlyér³⁴ an der Gran ~~s-z. nach Zseliz~~ von wo wir in der früh um 6 Uhr nach Zselyész³⁵ marschieren sollten jedoch die Brücke über den Fluß Gran war noch nicht fertig daher mußten wir warten bis 9 Uhr, gleich beim Abmarsche hörten wir starke Kanonen, denn der Feind wurde angegriffen bei der Stadt Nagy Salló³⁶ wurde stark geschlagen, und wir machten 400 Gefangene auch viele Todte blieben dort zurück.

... und wir verfolgten ihn 4 Meile. ... von Zselyész über Garam Vezeki³⁷, Garam Damasd³⁸, G. Lekér³⁹ Kis Orosz⁴⁰ Csata /:nach Nagy Bém⁴¹ alwo der Feind angegriffen und verschlagen wurde und. retarierter bis Komorn und. wir anstatt einquartiert zu werden mußten unter freiem Himmel bei kalten Wind und. Regen in den [a]lten Schanze Biwakieren durch die Nacht hörten wir fortwährend starke Kanonad [!]⁴², geschossen von den Komarner⁴³ Festung von den großen 24er Geschützen /:dies geschehen 20ter April 849:/ 21ter zeitig früh nach Kőbőkút⁴⁴ Schlechtes Wetter wir Biwakirten abermals bis 22te Nachmittag von wo wir nach Bátorköz⁴⁵ marschten

Magyarfaluról 12 óra körül éjjel Füzesgyarmatra, Füzesgyarmatról Zsemlelre, a Garamhoz, ahonnan korán 6 óra körül Zselizre kellett volna menetelnünk, azonban a Garam folyón a híd még nem készült el, így 9 óráig kellett várunk, amint elindultunk, erős ágyúszót hallottunk, az ellenség Nagysalló városánál megtámadtatott és súlyosan megvertetett, és 400 foglyot ejtetünk ugyancsak sok halott maradt ott.

... s 4 mérföldön keresztül üldöztük. ... Zseliztől Garamvezekényen, Garamdamásdon, Garamlekéren, Oroszkán (Kisoroszon), Csátán keresztül Nagybényre, ahol mindenhol támadtuk és megzavartuk az ellenséget és Komáromig retirált, és mi ahelyett, hogy bekvártélyoztunk volna, a régi sáncokban a szabad ég alatt kellett éjszakaijzunk hideg szélben és esőben egész éjjel folyamatos erős ágyúdörgést hallottunk a komáromi erődből lőttek a nagy 24 (fontos) ágyúkból. /:Ez 849 április 20-án történt:/ 21-én korán Kőbőkútra. rossz idő, ismét 22-én délutánig táboroztunk onnan Bátorkeszibe meneteltünk Bátorkesziből Perbetere április 24-én, két órányi útra.

³³ Magyarfalu (ma: Záhorská Ves) község Szlovákiában, pozsonyi kerület, malackai járás

³⁴ Zsemlel (ma: Žemliare) község Szlovákiában, nyitrai kerület, lévai járás.

³⁵ Zseliz (ma: Želiezovce, németül Zelis) város Szlovákiában, nyitrai kerület, lévai járás.

³⁶ Nagysalló (ma: Tekovské Lužany, korábban Tekovské Šarluhy) község Szlovákiában, nyitrai kerület, lévai járás.

³⁷ Garamvezekény (ma: Vozokany nad Hronom), Lekér része, Szlovákia, nyitrai kerület, lévai járás.

³⁸ Garamdamásd (ma: Domaša) Lekér településrésze, korábban önálló falu Szlovákiában, nyitrai kerület, lévai járás.

³⁹ Lekér (ma: Hronovce, korábban Čajakovo, németül Lecker) község Szlovákiában, nyitrai kerület, lévai járás. Lekér, Garamdamásd és Garamvezekény egyesítésével jött létre.

⁴⁰ Oroszka (más néven Kisoroszi, szlovákul Pohronský Ruskov, korábban Oroska) község Szlovákiában, nyitrai kerület, lévai járás.

⁴¹ Bény (ma: Biňa) község Szlovákiában, nyitrai kerület, érsekújvári járás. Kis- és Nagybény egyesítésével jött létre 1894-ben.

⁴² Ágyúszó.

⁴³ Komárom

⁴⁴ Kőbőkút (ma: Gbelce) község Szlovákiában, nyitrai kerület, érsekújvári járás.

⁴⁵ Bátorkeszi (ma: Bátorove Kosihy) község Szlovákiában, nyitrai kerület, komáromi járás.

von. Bátor.Köz. nach Perbek ⁴⁶ am 24 ^t April. 2 Stund Wegs	
Im Neusohl am 25 ^t Janner 849. Zweifals N. G. beim herr(?) Obrist Danielis ⁴⁷ eingeteilt. Allerdings. bleiben. wir noch 2 Tage. Nachdem. von Feind bei Schemnitz ⁴⁸ und Kremnitz ⁴⁹ die Schlacht war, mußten reterieren. über Sturez ⁵⁰ bis Oszada ⁵¹ angekommen. und 2 Tage. bis Nacht(?) Von. dort nach. Rosenberg wo ich nebst?? 2. Tage. verbrachte, Allerdings.wurde. ich der Truppe Ober.Leutenant. Zsitkovsky ⁵² zugetheilt. zur. Brigade. der. OberstLeutenant. von. Weissel Grendier. Battalion. Vom Rosenberg. an Liskova Dorf ⁵³ , von Liskova. nach Sankt. Miklós, ⁵⁴ von. wo nach. Den Augustiny ⁵⁵ verhaftet Pater. SlavinGefangniss hat. –	Besztercebányán 849. január 25-én. Másodsor N. G. Danielis ezredeshez beosztva. Azonban még maradtunk két napot. Miután Selmechnél és Körmöcnnél az ellenséggel csata volt, ⁶¹ vissza kellett vonulnunk két éjjel és nappal a Sturecen át, Oszadába érkeztünk. Onnan Rózsahegyre érkeztünk ahol két napot töltöttem. Azonban Zsitkovszky főhadnagyhoz lettem beosztva, a Weissel alezredes dandárja gránátos zászlóaljába. Rózsahegyről, Liskova faluba, Liskováról Liptószentmiklósrá, ahonnan Augustiny szláv papot letartóztatták és bebörtönözték. – Szentmiklósról Hibbére, onnan Vázsecre, Vázsecről Felkára, Felkáról Lőcsére, Lőcséről Korot-

⁴⁶ Perbete (ma: Pribeta) község Szlovákiában, nyitrai kerület, komáromi járás.

⁴⁷ Danielisz (Danielis) János (Poprád, Szepes m., 1800. február 26. – Tápiószéle, 1861. január 29.): abonyi birtokos, kereskedő és gazdálkodó. 1848. december közepétől a feldunai (később VII.) hadtest hadbiztosi hivatalának vezetője, hadbiztos. 1849 áprilisától a négy hadtestből álló feldunai hadsereg főhadbiztosa (ezredesi rangban), a magyar főszereg élelmezési és hadfelszerelési szolgálatának vezetője. A világsi fegyverletétel után Törökországba menekült, de hamarosan hazatért. 1852. április 10-én a pesti hadbírószágon halálra, május 5-én kegyelemből hat év várfogságra ítélik. 1855. október 14-én Josefstadtból szabadult amnesztiával. Később abonyi birtokán gazdálkodott. Bona: *Tábornokok*, I. 236.

⁴⁸ Selmecebánya (ma: Banská Štiavnica, németül Schemnitz, magyarul gyakran csak Selmec) város Szlovákiában, besztercebányai kerület, selmecebányai járás.

⁴⁹ Körmöcbánya (ma: Kremnica, németül: Kremnitz) város Szlovákiában, besztercebányai kerület, garamszentkeresztii járás.

⁵⁰ Stureci-hágó

⁵¹ Oszada: (ma: Liptovská Osada) község Szlovákiában, zsolnai kerület, rózsahegy-i járás.

⁵² Lásd a 8. lábjegyzetet.

⁵³ Liskófalva (ma: Lisková) község Szlovákiában, zsolnai kerület, rózsahegy-i járás.

⁵⁴ Liptószentmiklós (ma: Liptovský Mikuláš, 1920-tól 1952-ig Liptovský Svätý Mikuláš, németül: Sankt Nikolaus in der Liptau (Deutsch-Liptau), Liptau-Sankt-Nikolaus) város Szlovákiában, zsolnai kerület, liptószentmiklósi járás.

⁵⁵ Lehoczky János tarnóci evangélikus lelkész, Krčmery Ágost liptószentmiklósi evangélikus segédlelkész, Bella József verbice-i, Királi József és Augustiny Péter liptószentmiklósi polgárokat és Barthos György liptószentmiklósi római katolikus plébánost Görgei Artúr Liptószentmiklóson való átvonulása alkalmával letartóztatta és magával vitte. Az igazságügyminiszter elrendelte az időközben Pestre, az Újépületbe szállított foglyok közül Barthos, Királi, Bella, Augustiny szabadonbocsátását, és csak Lehoczky és Krčmery maradtak ott. Steier Lajos: *A tót nemzetiségi kérdés 1848-49-ben*. Budapest, 1937. 524.

⁶¹ A felvidéki hadjárat során a feldunai hadtest csapatai 1849. január 16-17-én Körmöcbánya előtt, Alsóturcseknél győztes, míg január 21-22-én Selmecebánya-Szelánknánál vesztes ütközetet vívtak a cs. kir. csapatokkal.

<p>Von <i>Sankt. Miklós.</i> nach Hibe⁵⁶, von dort Wazsetz⁵⁷. von Wazsetz Félka⁵⁸, von. Felka. nach. Leutschau⁵⁹. von. Leutschau. nach. Keritd⁶⁰ rauf nach. Keritd. über den Berg Branyisko anwo ein Schlacht stadtfand. Der Brigade. Schlick Quert eine Marsch und. wurde. in der Schlacht. geschlagen. viel Todte fand. von. 7^d von Brigade. Gyon. Wir warten. nur eine Stunde. und. ... die Schlacht. fand statt. am 5^t Febr. 849. Der Brigade. Gyon operierte. von. unten. und der Feind mit seinem. ganzen. Macht oben. an Berg war und. in Wald versteckt. Eine schwere Aufgabe. danach sehr gut ausgeführt.</p>	<p>nokra, ismét Korotnokra a Branyiszskói hegyen át ahol egy csata következett be. Schlick dandára keresztezte a menetet és a csatában megveretett, sok halott esett a 7. Guyon dandárból. Mi csak egy órát vártunk és ... a csata 1849 február 5-én megtörtént. A Guyon dandár alulról tevékenykedett, az ellenség teljes erejével fenn volt a hegyen és az erdőben elrejtőzve. Egy nehéz feladat, amelyet aztán nagyon jól végrehajtva.</p>
<p>Die Mannschaft. der tapferen. Brigade nachkam. daher ein 15 Tägige grenater. Belohnung und auf Ihre Fahne. ein herrlichen Band mit Gezierten. Buchstaben. den 5^t Februar ausgestattet. Über besagtes. Battalion gut der Menage. so kochen wir der 7^t auf Eperies⁶² an, Quartier In Senovitz.⁶³ Von Eperies über Kaschau⁶⁴ Mischkoltz⁶⁵ Kassau Keresztes⁶⁶ Kövesd⁶⁷ von. Kövesd nach Kerecsend⁶⁸ allwo am 27ten Februar. Dienstag Nachmittag wir uns günstiges Treffen hat,⁶⁹ fand indem uns der Feind an Mannschaft und Geschützen sehr überlegen war, wir darher zum weichen gezwun-</p>	<p>A bátor dandár legénységének ezért 15 napi zsold adatott, és a zászlójukat egy gyönyörű szalaggal, díszes betűkkel a „február 5.”, ékesítették fel. Nevezett zászlóalj jó élelmezést kapott, mi így [február] 7-én Eperjesen főztünk, Senovicsban kvártélyoztunk. Eperjesről Kassán át Miskolc, Kassa, Mezőkeresztes, Mezőkövesd, Mezőkövesdről Kerecsendre, ahol február 27-én, kedden délután egy kedvező[en induló] összecsapásunk volt, azt találtuk, hogy az ellenség legénység és lövegek tekintetében nagy fölényben volt, kitérésre kényszerültünk</p>

⁵⁶ recte: Hibbe (szlovákul Hybe, németül Geib) község Szlovákiában, zsolnai kerület, liptószentmiklósi járás.

⁵⁷ recte: Vázsec vagy Vágfalva (szlovákul Važec) község Szlovákiában, zsolnai kerület, liptószentmiklósi járás.

⁵⁸ Felka (szlovákul Velká) egykor önálló város, 1945 óta Poprád településrésze Szlovákiában, eperjesi kerület, poprádi járás.

⁵⁹ Lőcse (szlovákul: Levoča, németül: Leutschau) város Szlovákiában, eperjesi kerület, lőcsei járás.

⁶⁰ recte: Korotnok (szlovákul: Korytné) község Szlovákiában, eperjesi kerület, lőcsei járás.

⁶² Eperjes (szlovákul: Prešov németül: Eperies vagy Preschau) város Szlovákiában, eperjesi kerület, eperjesi járás.

⁶³ Talán Senyék: Község Eperjestől húsz kilométerre délre, a Tarca jobb partján (ma: Seniakovce), eperjesi kerület, eperjesi járás.

⁶⁴ Kassa (szlovákul: Košice németül: Kaschau) város Szlovákiában, kassai kerület, kassai járás.

⁶⁵ Miskolc: város Borsod-Abaúj-Zemplén megye miskolci járásában.

⁶⁶ Mezőkeresztes település Borsod-Abaúj-Zemplén megye mezőkövesdi járásában.

⁶⁷ Mezőkövesd település Borsod-Abaúj-Zemplén megye mezőkövesdi járásában.

⁶⁸ Kerecsend község Heves megyében, az egri járásban.

⁶⁹ A kápolnai csata.

<p>gen waren jedoch einsam. wir damit d. 4 6 Selden. An Mannschaft verlor er viel mehr als wir. /:der Feind war mit seiner ganzen Macht dort:/ Wir verloren 27 Gránadiren. Nach dem zurückziehen stand gegen Erlau⁷⁰ begaben wir uns in die Weinbergen der Feind wis a wis von Uns im Wald so bivakirten wir durch das ganze Nacht ohne gestört zu werden. Am 28ten in der Früh marschierten wir retour nach Kövesd kaum dort angekommen uns war der Stadt nun Lager aufzuschlagen überfiel uns der Feind plötzlich an wurde jedoch tüchtig zurückgeschlagen und. nehmen ihm 4.6 Pfünder Kanonen. Graf Augsberg verlor sein Leben daselbst.</p>	<p>(mert egyedül voltunk?) Az [ellenséges] legénység vesztesége sokkal nagyobb volt, mint a miénk /az ellenség teljes erejével volt ott/. 27 gránátost veszítettünk. A visszavonulás után Egernél bevettük magunkat a szőlőhegyekbe, az ellenség szemtől szemben állt velünk az erdőben, így az egész éjen át zavartalanul éjszakáztunk. 28-án korán visszavonultunk [Mező]Kövesdre, és amint odaértünk a város elé, elkezdtünk tábort verni, az ellenség hirtelen megtámadott minket, de derekasan visszaverett és elvettük 4 darab⁷¹ 6 fontos ágyúit. Augsberg gróf⁷² maga is ott veszítette életét.</p>
<p>Übernachteten beim Kövesd im Lager. Den 29ten Marsch nach Mezőkeresztes von dort nach Poroszló, KisIvanka⁷³, Tiszafüred⁷⁴, Egyek Von. Egyek. einige Tage war auf der Puszta im Lager so nach Lök⁷⁵ nach Tokaj⁷⁶ Zombor⁷⁷ Bekecs⁷⁸ Miskolc⁷⁹. Nach der Schlacht wurde derselbe Weg eingeschlagen bis Kerecseny⁸⁰ u. heute am 27te März sind wir wieder in Kerecseny. Von Kerecseny. über Kápolna⁸¹ nach Detk⁸², von. Detk nach Gyöngyös⁸³ von. Gyöngyös nach Hatvan⁸⁴ von. Hatvan nach Gödöllő⁸⁵ /:bei Pesth, liegt im Wald:/ v.</p>	<p>A kövesdi táborban éjszakáztunk. A hó 29-én Mezőkeresztesre, onnan Poroszlóra, Kisivánkára, Tiszafüredre, Egyekre. Néhány napig a pusztában táborozás, aztán Tiszalök, Tokajba, Zombor, Bekecs, Miskolc. A [kápolnai] csata után ugyanezen az úton indultunk el Kerecsenyre és ma március 27-én ismét Kerecsenyben vagyunk. Kerecsenyből Kápolnán át Detkre, Detkről Gyöngyösre, Gyöngyösről Hatvanba, Hatvanból Gödöllőre /Pest mellett, erdőben fekszik/, Gödöllőről Vácra, ahonnan az</p>

⁷⁰ Eger (németül Erlau): város Heves megye egri járásában.

⁷¹ Valójában a cs. kir. csapatok három löveget veszítettek (Kemény Krisztián szíves közlése).

⁷² A cs. kir. veszteségi jelentés szerint egy cs. kir. tiszt sem esett el az összecsapásban. Erre lásd HM HIM Hadtörténelmi Levéltár 1848-49. 15/321.

⁷³ Borsodivánka község Borsod-Abaúj-Zemplén megye mezőkövesdi járásában.

⁷⁴ Tiszafüred település Jász-Nagykun-Szolnok megye tiszafüredi járásában.

⁷⁵ Tiszalök: település Szabolcs-Szatmár-Bereg megye tiszavasvári járásában.

⁷⁶ Tokaj: település Borsod-Abaúj-Zemplén megye tokaji járásában, a Tisza és a Bodrog találkozásánál.

⁷⁷ Mezőzombor község Borsod-Abaúj-Zemplén megye szerencsi járásában.

⁷⁸ Bekecs község Borsod-Abaúj-Zemplén megye szerencsi járásában, Szerencs várossal gyakorlatilag egybeépülve.

⁷⁹ Miskolc: város Borsod-Abaúj-Zemplén megye miskolci járásában.

⁸⁰ recte: Kerecsend: község Heves megye egri járásában.

⁸¹ Kápolna: község Heves megye füzesabonyi járásában.

⁸² Detk: község Heves megye gyöngyösi járásában.

⁸³ Gyöngyös: város Heves megye gyöngyösi járásában.

⁸⁴ Hatvan: város Heves megye hatvani járásában.

⁸⁵ Gödöllő: város Pest megye gödöllői járásában.

<p>Gödöllő nach Waitzen⁸⁶ wo der Feind hinausgeschlagen wurde. Von. Waitzen. nach Rétság⁸⁷ von. Rétság. nach Ipoltság⁸⁸ von. Ipoltság. nach Magyarat⁸⁹. Aprill 16ten.</p>	<p>ellenség kiveretett. Vácról Rétságra, Rétságáról Ipoltságára, Ipoltságáról Magyaratra. Április 16.</p>
<p>Von P. am 25 Aprill nach Komorn⁹⁰ /:Nachmittag um 2 Uhr bis 10 Uhr von Nachts:/ über die Donau ins Lager bei Ószöny⁹¹ schönes Wetter 28ten marschten. in Komorn und schön Montour gefaßt, am 30ten Marschierten wir nach Acs⁹². Am 17ten May von Acs nach Raab⁹³ 2 Stationen in einen Tag. Raab. eine schöner Stadt der Fluß ebenfalls Raab fließt daneben, hat auch Bäder. NotaBene. Am 1ten Mai hat mich das Glück zum wirklichen Korporalen deklariert zu sein bis Heute Sonntag 5ten Mai wurden wir 2mal 1^{mal} bei Nacht 1^{mal} der Tag allarmiert, der Feind machte Bewegungen, grif unseren Vorposten an, wurde aber zurückgeschlagen. Am 6ten Juny bin ich als wirklicher Feldwebel Alexander 1ten Comp. transferiert worden. Täglich wurden wir Alarmiert. und am</p>	<p>P-ből április 25-én Komáromba /:délután 2 körülől éjjel 10 óráig;/ át a Dunán az ószönyi táborba szép időben. 28-án menet Komáromba és szép egyenruhát kaptunk, 30-án Ácsra masírozunk, Május 17-én Ácsról Győrbe két állomás egy nap alatt. Győr szép város, épp a Rába folyó folyik mellette, vannak fürdői is. Nota Bene. Május 1-jén szerencsém volt tényleges káplárrá kineveztetni. Ma vasárnap május 5-ig 2^{szer} 1^{szer} éjjel 1^{szer} nappal riadóztattak minket. Az ellenség mozgásokat tett, megtámadta az előőrseinket, de visszavertük. Június 6-án valóságos őrmester lettem áthelyezve az Sándor [ygalogezred II. zászlóalja] 1. századához. Naponta riasztottak minket és</p>
<p>28ten Juny ganz als wir beim Mittagmahl saßen sind wir alarmirt und. gegen den Feind, der Feind feuerte von 12 Uhr Nachmittags bis 8 Uhr Abend und. wir mußten Raab verlassen inden der Feind uns stark überlegen war Russische Soldaten und. Geschütze hatte. Wir reterierten bis nach Festung Komorn, wo wir 1 Tag und 1 Nacht in Schanzen an der Donau /: der Feind grif uns dernachts Stark an wurde jedesmal zurückgeschlagen:/ 2 Tage dann in der Kasserne in der Festung. Von Komorn nach</p>	<p>június 28-án, amikor ebédnél ültünk alarmiroztak bennünket az ellenséggel szemben. Az ellenség ágyúzott délután 12-től este 8-ig, és el kellett hagynunk Győrt, merthogy az ellenség erős fölényben volt, orosz katonái és lövegei is voltak. A komáromi erődig hátráltunk, ahol egy napon és egy éjen át a dunai sáncokban / az ellenség ott támadott minket és minden alkalommal visszavertük/⁹⁶ 2 nap aztán a kaszárnyában az erődben. Komáromból Bátorkeszibe onnan Ipolydamásdra, Vácra, [...]</p>

⁸⁶ Vác (németül: Waitzen): város Pest megye váci járásában.

⁸⁷ Rétság: település Nógrád megye rétsági járásában.

⁸⁸ Ipoltság (ma: Šahy) város Szlovákiában, nyitrai kerület, lévai járás.

⁸⁹ Valószínűleg Mogyoród: község Pest megye gödöllői járásában.

⁹⁰ Komárom vagy Révkomárom (szlovákul Komárno németül Komorn) város Szlovákiában, nyitrai kerület, komáromi járás.

⁹¹ Ószöny: ma Dél-Komárom város része Komárom-Esztergom megye komáromi járásában.

⁹² Ács: település Komárom-Esztergom megye komáromi járásában.

⁹³ Győr: város, Győr-Moson-Sopron megye győri járásában.

⁹⁶ Az 1849. július 2-i komáromi csatában a magyar, míg a július 11-i összecsapásban a cs. kir. fél győzött.

Bátorköz ⁹⁴ von da nach Damásd ⁹⁵ , Waitzen von [ceruzával írt, olvashatatlaná kopott 4 sornyi szöveg]....	
vom 25 grif uns der Feind an und wir mußten reterieren. über Tokay ⁹⁷ Nyiregyház ⁹⁸ Nagy Kalló ⁹⁹ Bihar ¹⁰⁰ [ceruzával]: K Warda ¹⁰¹ bis Saphak ¹⁰² von Szalonta ¹⁰³ Szerind ¹⁰⁴ . Arad ¹⁰⁵ Vilagos ¹⁰⁶ Galso ¹⁰⁷ von Pankota ¹⁰⁸ Erdohegy ¹⁰⁹ Kisjenő ¹¹⁰ von [...] nach [...] Gyula, Békés, Mező Berény [... a szöveg ettől kezdve több helyen olvashatatlaná mosódott]	[július] 25-től megtámadott minket az ellenség ¹¹¹ és mi retiráltunk Tokajon, Nyiregyházán, Nagykállón, Biharon, Kisvárdán ...Saphakig, Szalontáról Szerindig, Arad, Világos, Galsa, Pankota, Erdőhegy Kisjenő [...] [...] Gyula, Békés, Mezőberény...

Ezt az oldalt kapkodva felírt vezetéknevek sokasága követi, majd ismét elmosódottá, ki-vehetetlenné válik a szöveg.

Végül egy kitépett lapot követően egy tintával írt névsor utolsó, befejező részét olvashatjuk, s hogy pontosan milyen szempont alapján – találkozott velük? – kerültek egy halmazba a felsorolt nevek viselői, nem derül ki, sőt néha – például Gáll vagy Máriássy esetében – a személy sem teljesen biztosan azonosítható:

16. Talham /:Angol:/ 17. Mariasy 18. Kiss Ernest 19. Gáll 20. Skrinecky 21. Vécsey 22. Damjanics 23. Répasy	
--	--

⁹⁴ Lásd a 31. lábjegyzetet.

⁹⁵ Lásd a 24. lábjegyzetet.

⁹⁷ Lásd a 61. lábjegyzetet.

⁹⁸ recte: Nyiregyháza: város Szabolcs-Szatmár-Bereg megye nyiregyházi járásában.

⁹⁹ recte: Nagykálló város Szabolcs-Szatmár-Bereg megye nagykállói járásában.

¹⁰⁰ Bihar: (ma: Biharia) községközpont Romániában, Bihar megyében.

¹⁰¹ recte: Kisvárdá: település Szabolcs-Szatmár-Bereg megye kisvárdai járásában.

¹⁰² Azonosítatlan.

¹⁰³ Nagyszalonta: (ma: Salonta, korábban Salonta Mare, németül Großsalontha) település Romániában, Bihar megyében.

¹⁰⁴ recte: Zaránd (románul Zărând) falu Romániában, Arad megyében.

¹⁰⁵ Arad: város Romániában, Arad megye székhelye.

¹⁰⁶ Világos: (románul Şiria) falu Romániában, Arad megyében.

¹⁰⁷ recte: Galsa (románul Galşa) falu Romániában, Arad megyében.

¹⁰⁸ Pankota (románul Pâncota) város Romániában, Arad megyében.

¹⁰⁹ recte: Erdőhegy (románul: Erdeiş vagy Pădureni) Kisjenő településrésze Romániában, Arad megyében.

¹¹⁰ Kisjenő: (románul: Chişineu-Criş) település Romániában, Arad megyében.

¹¹¹ A VII. hadtest alakulatai (benne a gránátosok) 1849. július 25-én Alsószolcánál csaptak össze az orosz csapatokkal.

24. Stratimirovits 25. Aulich Summa 25	
--	--

Bár kutatásunk során számos életrajzi adatot nem sikerült kiderítenünk Keill Károlyról, az az egyszerű tény, hogy egykoron írt, bár kiemelten értékes adatokat nem tartalmazó feljegyzései fennmaradtak és múzeumi-közgyűjteményi keretek közt megőrződtek, jobban biztosítja nevének fennmaradását, mint azt valaha is gondolta volna, amikor e sorokat papírra vetette.

Bevezette, fordította, sajtó alá rendezte és jegyzetekkel ellátta: SZOLECZKY EMESE